

Mindretallet har ikke i disse overveielser og de opstillede eksempler paa alliancer fundet nogen avgjørende indvending mot systemet. Loyal taktik skulde efter forfatterens mening ikke virke uheldig forstyrrende paa forholdsmæssigheten, og minoriteten slutter sig til denne opfatning. Man er ogsaa enig i at illoyal taktik ikke maa tillægges for stor vægt ved bedømmelsen av systemets virkemaate. En øieblikkelig gevinst vil koste et parti formeget i taapt tillid og anseelse. Navnlig vil neppe noget politisk parti av betydning reducere sig selv i den grad, at det helt eller omtrent helt forsvinder i hovedkampen om kredsmandaterne og først dukker op for alvor som urepræsenteret parti i konkurransen om tillægsmandater. Under enhver omstændighet er vilkaaret for saadan taktik, at partiledelsen har nøie rede paa stillingen i de forskjellige kredse og at der kan regnes med en række sikre kredse for det eller dets allierte. Partierne vil her faa et meget sterkt risikomoment at regne med, som vistnok som regel vil virke tilbørlig afskrækkende.

Ved avslutningen av sine betragtninger over systemet og dets virkemaate i Danmark uttaler forannævnte forfatter:

„Ikke blot fremkom der ved valget i aar som følge av tilfældig sammenstøtende omstændigheter og mangel paa viden om, hvorledes systemet kan utnyttes, en smuk forholdsmæssig fordeling mellem partierne — men resultatet synes ogsaa i andre retninger at være tilfredsstillende. Der fremkom i nogen grad for vælgerne mere tilfredsstillende enkeltmandsvalg end ved det rene kredsvalg. For første gang kunde partierne med haap om utbytte opstille kandidater i de fleste kredse, og vælgerne kunde langt oftere end tidligere vente at utrette noget ved at stemme paa en kandidat av deres eget parti. I væsentlig grad som følge herav var valgdeltagelsen ogsaa, trods fordoblingen av vælgertallet, større end ved noget tidligere valg. Tilladelsen til at opstille sig i flere kredse indenfor et amt gjorde det mulig for et parti at gennemføre virkelig enkeltmandsvalg med stor tilslutning til folketingsmandens person i egne, hvor partiet kun forekom mere spredt. Samtidig med at enkeltmandsvalg var bevaret, var der opnaaet en ikke uvæsentlig befrielse for de snævre lokale baand, som tidligere tvang saa mange til at nøies med kredsens kandidat av det næstbedste parti og allikevel ofte førte til valg med forholdsvis faa vælgeres tilslutning.

Den nye valgordning førte i adskillige tilfælde et skridt frem i retning av den ideelle forening av forholdstalsvalg og enkeltmandsvalg: 1) Frihet til at vælge de kandidater, man helst vil ha valgt, 2) Valg af de enkelte folketingsmænd med virkelig tilslutning fra et stort antal vælgere, 3) faa urepræsenterede vælgere og likelig repræsentation for de øvrige.

Et meget godt tegn paa, at det nye i dette tilfælde har medført et fremskridt — men et fremskridt av ret begrænset størrelse — er den forholdsvis ringe omtale i pressen af systemets virkning og en jevn tilfredshet uten videre stor interesse i politiske kredse. En mere blid overgang til forholdsmæssig repræsentation kunde ogsaa vanskelig være fundet.

I forbigaaende skal her nævnes nogen forbedringer, der er foreslaaet indført i suppleringsystemet. Flere suppleringsmandater og færre kredse er ønskelig — men vist ikke let at opnaa. Fjernelsen av „den sorte strek“ mellem øerne og Jylland vil hjelpe paa forholdsmæssigheten. Og endelig vil hovedstadens inddragen i samme system som det øvrige land neppe skade forholdsmæssigheten væsentlig og vil i andre retninger være tiltalende.

Nogen forbedring, der vil rette den avgjørende feil ved systemet: Manglen paa sammenheng mellem de to dele, kredsmandaterne og tillægsmandaterne, er vist ikke let at finde“.